

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԵՐԵՐՇԱՐԹԻ ՀԻՆՔՇԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱԹ ՕՐԵՐԸ

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Նամակ և դրամ զրկել վարչության հասցեին:
Չեսագիրները ետ չեն դարձախր:
Դանոնոցումներու համար մասնաւոր պայմաններ:
Խմբագրատունը կը գտնուի Մանուկ Փաշա Խալիժ, քրանոսի
գծին վրայ, Դաֆէ և պար տը Յրանսի քաւառին մէջ:

Մոռենհատիկները բուրբ քաղաքին մէջ
հաշտութիւնը ծանուցին, բայց հրացանա-
ծգութիւնը, թէեւ ընդհատ ընդհատ, դեռ չէր
դադրած. Պաշտօնական տեղեկութիւններու
այեւով 200 տուն այրուած է.

Սեպտեմբեր երկուքին քաղաքը իր անդորրութիւնը գտաւ, թէեւ շրջակայներու մէջ կոխը կը շարունակուէր:

Պաշտօնէն եկած լուրերը, ժամէ ժամ աւելի տաքնապալից կը ցուցնեն կացութիւնը: Գործարաններու թաղը կրակի մէջ է: Կոխներ յառաջ եկած են զինուորներու և ժողովրդին միջեւ: Զինուորներէն զոհեր կան: Հրացանաձգութիւնը շատ սաստիկ եղած է մանաւանդ Պալատի մէջ զոր հրդեհելու փորձեր եղած են: Զինուորները կ'ուզեն ազդուօրէն միջամտել:

Թէեւ հրացանաձգութիւնը երթաւոր կը մեղմանայ, բայց թաթարներու և Հայ երու միջեւ ատելութիւնը իր օտարակցոյն աստիճանին հասած է:

Վերջին ջարդերու միջոցին, Պաշտօնի և Գանձակի Հայերէն շատեր թիֆլիզ ապաստանած են: Կը վախցուի որ թաթարները թիֆլիզի արուարձաններուն մէջ խռովութիւններ հանելու փորձեր ընեն:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. Հայրապետը օգոստոսի 8ին փոխադարձ այցելութիւն տուեր է Վրաստանի Էկզարխին, ուղեկցութեամբ քանի մը հոգեւորականներու: Էկզարխը մեծ պատուով ընդունեց է իր Հիւրը, շուքն ունենալով օրթօօքս հոգեւորականութեան ու Վրաստանի կոնսիստորիայի անդամները:

— Էջմիածնայ Տպարանական Ժողովին նախագահ նշանակուեց է Տ. Եղիշէ Ծ. վարդ. Մուրատեան, իսկ անդամ՝ Տ. Խորէն վարդ. Մուրատեկեան:

— Ս. Հայրապետին թիֆլիզէ Էջմիածին վերադառնալուն առթիւ, ողջերթ մաղթելու համար կայարան գնացեր են թիֆլիզի փոխ-նահանգապետը, քաղաքապետը, ոստիկանապետն ու հասարակութեան երեւելիներէն շատ մը անձինք: Ն. Ս. Օթովեան մինչեւ կէս ճամբան ուղեկցեց են թիֆլիզի Առաջնորդ Տ. Գաբրիէլ արքեպ. Սաթուրեանեանց, նաև Յուսիկ և Մուրատեկեան վարդապետները:

— Պ. Աղեքսանդր Մանթաշեանց տրամադրութիւն ցոյց տուեր է կարեւոր գումար մը Ս. Հայրապետին հրամանին տակ դրնելու, վերաբացուող Հայ դպրոցներուն և անոնց աղքատիկ աշակերտներու պէտքերուն համար:

— Պարսից Դահի ծննդեան տարեգարհին առթիւ կովկասի առաջնորդները, տեղապահներն ու փոխ-առաջնորդները, Հայ հասարակութեան երեւելիներու հետ այցելեցին Պարսիկ հիւպատոսներուն, և շնորհաւորութեան ու երախտագիտութեան ուղերձներ յատուցանելով ընդունուեց են արքայաւոր մեծարանքներով:

— Էտրիշէի Առաջն. տեղապահը Պատ. Բիւրքարան զրկած գրով մը ծանուցած է տեղի ունեցած աղէտալի հրդեհը, և բաւրովին չքաւոր եղողներու համար օգնութիւն խնդրած է:

— Կովկասեան քսան քաղաքներէ 31 Հայեր իրեն պատուիրակ ներկայանալով Փոխարքայ կոմս Տաշքովին, շնորհակալութեան ուղերձ մը մատուցեց են:

ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳՐՈՑ

Ինչպէս ծանուցուած էր կանխաւ, Օգոստ. 12ին հրատարակուեցաւ «Առժամանակեայ Կանոնագիր վասն մատակարար-

րութեան գոյից և կալուածոց Հայ Եկեղեցւոյ ի կողմէն» կանոնագիրն երեք մասի բաժնուած է:

(1) Եկեղեցական գոյից ու կալուածոց մատակարարութիւնը:

(2) Թեմական հոգեւոր Դպրանոցներու գոյից ու կալուածոց մատակարարութիւնը:

(3) Վանքապատկան ստացուածոց մատակարարութիւնը:

Եկեղեցիներուն գոյքերն ու կալուածները կը մատակարարեն ծխական (Թաղական) Հոգաբարձութիւնը, որք եռամեայ պայմանաժամով կ'ընտրուին նոյն եկեղեցիին հօտէն: Թեմական Առաջնորդը կը հաստատէ ընտրութիւնը: Այս Հոգաբարձութիւնը արտօնեալ են դպրոց, մանկապարտէզ, հիւանդանոց, անկեանոց և այլ այսպիսի կրթական-բարեգործական հասարակութիւններ հիմնելու և կառավարելու, պէտք եղած թղլատութիւնն ստանալով: Եթէ եկեղեցիին եկամուտները չբաւեն, կարող են թեմականներէն որոշ նպաստ հաւաքելով բացը գոցել: Մէն մի Հոգաբարձութիւն կը բաղկանայ եկեղեցիին երէցփոխէն և երկուքէն մինչեւ չորս անդամներէ:

Թեմական հոգեւոր Դպրանոցներու գոյքերն ու կալուածները կը մատակարարուին ի ձեռն առանձին Հոգաբարձութեան 12 անդամէ բաղկացած, նախագահութեամբ Առաջնորդին: Հոգաբարձուք կ'ընտրուին 4 տարուան համար, երկրորդ աստիճանի ընտրութեամբ, հոգեւոր Դպրանոցին գրաւուած վիճակին եկեղեցիներուն կողմէ: Այս Հոգաբարձութիւնը կը հաստատուին նոյն ինքն Ս. Հայրապետին կողմէ:

Իսկ վանքապատկան գոյից ու կալուածոց մատակարարութիւնն յանձնուած է վանական իշխանութեան, որուն այս մասին օգնելու համար, Առաջնորդը կարող է աշխարհական անդամներ ևս հրաւիրել » (Բիւզանդիոն)

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՎԱՆԵՆ

Աթէնք, 27 օգոստոս (Հ. Տ)

Ասկէ քանի մը օր առաջ փրէշայի ոստիկանութիւնը խանութի մը մէջ կը գտնէ խել մը տինամիթներ, որոնց հայերու ձեռքով բերուած ըլլալը կը հաստատուի: Քաղաքիս օսմանեան դեպքանատան պաշտօնականները այս բանը պատեհ առիթ գտնելով տեսակ տեսակ միջոցներու գիմեցին և յաջողեցան համոզելու Յունական կառավարութիւնը որ ամեն հայերու տունները, խանութները, մինչեւ անգամ փոքրիկ մատուռը պաշտօնապէս խուզարկուին: Այս խուզարկութիւնները կատարուեցան ապօրէն եղանակով, բացառիկ հրամաններով, և զժբաղաբար այլևայլ տեղերու մէջ պահուած գտնուեցան բաւական քանակութեամբ տինամիթներ, գործիքներ, ելեքտրականութեան վերաբերեալ առարկաներ, ժամացոյցներ և այլն:

Յունական թերթերը շատ աննպաստ բաներ կը գրեն հայերու դէմ, և հասարակ ժողովուրդը սկսած է ծուռ աչքով նայիլ ամեն հայու վրայ:

Հարցաքննութեան ենթարկուած հայերէ ոմանք քանի մը ժամ միայն վարդուելով արձակուեցան, իսկ անոնք որ վտանգաւոր նիւթերը պահած էին, կամ ուրիշ կերպով կասկածելի կը նկատուին՝ զեռ բանտի մէջ են:

Գլխաւոր ամբաստանեալները ութը հօդի են: Ասոնց պարագլուխը սրճաւաճառ Պ. Սողոմոն իր հարցաքննութեան պահուն հետեւեալ յայտարարութիւնը կ'ընէ ոստիկանապետին:

— «Այս հայերուն ամենքն ալ անմեղ են, ես եմ ամենուն պատասխանատուն: Ինչպէս որ դուք ձեր ազդին փրկութեան համար կ'աշխատէք Մակեդոնիոյ և Կրետէի մէջ՝ մենք ալ մեր ազդին և հայրենիքին համար կ'աշխատենք: Եթէ ձեր ըրածը օրինաւոր և արդարացի է՝ մերին ալ այնպէս է: Հայերը Յունաստանի դէմ բան մը չեն մտածեր երբէք »:

Կը լսենք թէ երկրին օրէնքով այս հայերը ժամանակ մը բանտարկուած մնալէ ետքը մինչեւ 500-1000ական տրափմի տուգանք վճարելով պիտի աքսորուին երկրէն: Թուրք կառավարութեան կողմէ զրկուած լրտեսներ կը ջանան կերպով մը այս հայերուն գէթ մի քանին ձեռք անցընելով Պոլիս տանելու, կամ անոնց լուսանկարները առնելու, բայց Ազգիոյ դեսպանը կը միջամտէ և Յոյն կառավարութեան քով մեղի նպաստաւոր կերպով կ'աշխատի:

ՀԱՅ ՄԸ

ՆԱՄԱԿ ԿՐԵՏԷՆ

Առ խմբագրութիւն,

Տեղւոյս շնորհունակ քահանայ Տէր Գէորգ Հիւրմիւզեանի Ձեր թերթին 108րդ թիւին մէջ հրատարակած հերքեալագրոյն ի պատասխան կուգամ յայտարարել թէ՛ տեղւոյս համայնքի և թաղ. Խորհրդոյ վերջին անգամ Ս. Պատրիարք հօր յղած հանրապրութեան մէջ Տէր Գէորգ քահանայ Հիւրմիւզեանի մասին յիշուած գանգատներն կը հաստատենք և այս անգամ հոգեւոր իշխանութեան առջեւ պիտի կըրնանք հաստատել բացայայտ կերպով թէ Տէր Գէորգ քահանայ Հիւրմիւզեան շատ մը ծանր յանցանքներու համար պատասխանատու է:

Հետեւաբար իր կամաց համեմատ պատրաստ ենք դատուիլ հոգեւոր վերին իշխանութեան առջեւ, բայց դատուելէ առաջ պիտի զիմեք տեղւոյս դատաւորին որ Տէր Գէորգ անարժան ըզնյ. Հիւրմիւզեանը ստանայ իր արժանի պատիժը, քանի որ Ս. Պատրիարք հայրը չուզեր պատժիլ Եկեղեցական օրէնքով, այսպիսի անկարող ըզնյ. մը որ կրետէի հայ համայնքին փորձանք դառնալէ զատ տեղւոյս օտար հոգեւոր իշխանութեանց զգուանաց արժանանալով ամսոյս 21ին կիւրակէ օրը Յոյն Առաջնորդարանէ ներս չընդունուի:

Թաղ. Խորհ. Ս. Կրպտ. Եկեղեցւոյ իրիւտէ (ԿԵԻՔ)

Գանտիա, 24 օգոստոս 1905

Եանուն արդարութեան կը հրատարակենք այս նամակը, Պատ. Թաղ. Խորհրդոյ մասնաւոր խնդրանաց համաձայն: (Ծ. Խ.)

ՏԵՂԱԿԱՆ

Կը լսենք որ Գահիրէի հայ դրամատէրներէն մի քանին Պոլիսէն անգլ. թղթատարութեան միջոցով նամակներ ստացած են, որոնցմով որոշ գումարներ պահանջուած են իրենցմէ: Նամակները Հնչակեան կուսակցութեան կնիքը կը կրեն եղբւր հեղական թերթերն ալ հաղորդեցին այս լուրը:

— Ազգ. ուսուցիչ Տ. Օհան Խնտամեան քաղաքս Կարձած է:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՀԱՅ ՀԱՍՍԱԿԱՆ ԿՈՍՏԱԿ

Գահիրէի (Հին) Հնչակեան կուսակցութեան Մասնաճիւղը անհրաժեշտ պարագր համարի իրեն յայտարարելու թէ, սխալ է և միանգամայն սուտ, այն զրոյցները որոնք անգիտակցաբար կը վերագրեն կուսակցութեանս, իրիւ թէ Որիկ Էֆ. Ուն. ձեռնը Հնչակեանները սպաննած ըլլան, աւելորդ չենք սեպիլ նաեւ աւելցնելու թէ կուսակցութիւնս ինչպէս նաև մասնաճիւղերը երբէք տեղեկութիւն չունին քաղաքիս հայ հարուստներուն ցրուած նամակներէն (դրամի համար), հետեւաբար՝ կը խնդրենք որպէսզի ամեն մէկ պատահած արարքները անուան շփոթութեամբ չվերագրել Հնչ. կուսակցութեանս:

Ի դիմաց Գահիրէի Հնչ. կուսակցութեան Մասնաճիւղի վարչութեան

Ատենադպիր՝ Ատենապետ՝ ԱՐՍԼԱՆ, ԵՐԿԱՅ (ԿԵԻՔ)

Գահիրէ, 13 սեպտ. 1905

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԱՐԾԻՔ

Առ խմբագրութիւն, Թէ «Լուսաբեր» և թէ «Շիրակ» իմ գիտցածներուս մէջ, քանիցս կու ըրին մեր յեղափոխական խմբերուն միանալու, կեդրոնական մարմին մը կազմելու, ընդունելով իրենց մէջ նոյն իսկ ոչ-յեղափոխական անձնաւորութիւններ, (չէ՞ մի որ անոնց մէջ ալ կրնայ գտնուիլ մեր յեղափոխականներուն չափ խելացի և միանգամայն ազգասէր անհատներ), ու այսպէսով ազգին ձայնը կապիւն և այնպէս գործելու: Բայց մինչեւ հիմա մեր յեղափոխականները, կարծեմ, այս կողին պատասխան ալ չի տուին... և յանկարծ հրապարակ կ'իջնան մեզի դէմ նորէն օտարները գրգռելու: Իբրեւ ազգին մէկ անհատ ի. բաւուր ունենալ կը կարծեմ խորհելու որ երէկ Պալեօքեանը, այսօր Արիկ Ուն. ձեռնը, վաղն ալ մնացած քանի մը հայ հարուստ, զիրքի տէր, ծանօթ մեծատուններն ալ սպաննուին նէ՛ «ազգերնիս ինչ օգուտ պիտի ունենայ: Գոնէ պէտք չէ՞ որ մեր յեղափոխականները հաճին բրածնին արդարացող փաստերը ազգին պարզելու: Ինչ իրաւունք ունին առանձին գործելու: Արգեօք կամաց կամաց հրոսակախութիւ մը կերպարանքը առնել կուզեն, չէ՞ նէ մեր թշնամիներուն կողմէ վարձուած են... Թող արդարացնեն իրենց գործերը որ ազգը իրենց փարի, ապա թէ ոչ՝ թող դադրին որ այլ եւս ազգերնիս չառէ՛:

ՎԵՏԱԿԻՐ ՀԱՅ ՄԸ

Առ խմբագրութիւն

Պ. Վարդօի յայտնութիւնները կարմիր Սուլթանի սուրէն աւելի խոր խոցեցին խեղճ հայուն սիրտը:

Հայաստանի մէջ գետակներէ ձուկ որսալու համար, երբեմն անոնց ընթացքը կը փոխեն...

Անխոհեմ յեղափոխականներն ալ մերկապարանոց ընելու համար նիւթական աղբիւրները կտրելու է, մինչեւ որ պատահաբայժները խղճամիտներուն տեղի տան:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՔՐԷՏԻ ՖՕՆՍԻԷՎԻԿԱԿԱՆ ԻՐԻՃԻԼԷԹ. 3 օ/ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐՈՒ 15 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1905
Հին շրջաբնութիւն (252) վիճակահ. Թիւ 389,655 շահեցաւ 50,000 Քրանգ
Հետեւեալ 25 թիւերը շահեցան 100)ական Քրանգ:

